

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-432-0-65>

**PECULIARITIES OF LEGAL REGULATION AND APPLICATION
OF RESTRICTIONS ON PREVENTION OF ADMINISTRATIVE
OFFENSES RELATED TO CORRUPTION UNDER MARTIAL LAW
IN THE CONTEXT OF EUROPEAN INTEGRATION**

**ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ТА ЗАСТОСУВАННЯ ОБМЕЖЕНЬ У СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ
АДМІНІСТРАТИВНИМ ПРАВОПОРУШЕННЯМ, ПОВ'ЯЗАНИМ
ІЗ КОРУПЦІЄЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ
В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ**

Sharyi Yu.A.

Zaporizhzhia National University

Шарій Ю.А.

Запорізький національний університет

Введений в Україні правовий режим воєнного стану вимагає оптимізованого реагування та швидкої адаптації своєї правової системи до нових викликів, забезпечуючи при цьому захист прав і свобод людини і громадянина та ефективну координацію дій різних органів державної влади. Зокрема, удосконалення правового регулювання та застосування обмежень у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією в умовах воєнного стану є надважливою задачею, яка вимагає спеціальних заходів і комплексного підходу, особливо в контексті актуальної та важливої європейської інтеграції.

Державна політика України у напрямку європейської інтеграції не впроваджується безсистемно і безпідставно, вона почала формуватися вже безпосередньо після проголошення незалежності із дотриманням конституційних принципів. Європейська інтеграція України полягає у процесі конвергенції (процес зближення) України з ЄС на рівні законів, інших нормативних актів, а також на рівні правил та звичаїв, що існують у суспільстві. Кінцевою метою цього складного і тривалого процесу є вступ України до ЄС. Цей процес поступовий, багатоаспектний та багатoelementний, він охоплює комплекс взаємопов'язаних дій, заходів і кроків на шляху до

підсумкової мети, а також має вплив на різні сфери суспільних відносин, серед яких, зокрема, і антикорупційна складова (що цілком закономірно має статус одного із пріоритетних напрямків такого руху).

Шлях України до набуття статусу кандидата в членство ЄС охоплює декілька етапів і умовно бере початок з 2014 р., коли було підписано та ратифіковано Угоду про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [1] (далі – Угода про асоціацію), що ґрунтується на неухильному дотриманні положень Конвенції Організації Об'єднаних Націй проти корупції [2]. Відповідно до Угоди про асоціацію, головними принципами для посилення відносин між Сторонами Угоди про асоціацію визнано верховенство права, належне врядування, боротьбу з корупцією, боротьбу з різними формами транснаціональної організованої злочинності й тероризмом, сприяння сталому розвитку і ефективній багатосторонності. Тобто одразу варто звернути увагу на антикорупційну спрямованість в контексті євроінтеграційних прагнень держави. І хоча Угода про асоціацію була підписана і ратифікована у 2014 р., набула чинності 01.09.2017 р., проте до неї постійно вносяться необхідні зміни і правки (в тому числі і протягом 2022-2023 р.р.), з огляду на поточну ситуацію в Україні, повномасштабне вторгнення країни-агресора та введення правового режиму воєнного стану.

Варто зауважити, що починаючи з 2014 р., Україна активно рухалася шляхом європейської інтеграції, підписавши Угоду про Асоціацію з ЄС та закріпивши цей напрям як пріоритетний у різних нормативно-правих актах. За попередні роки Україна впровадила низку євроінтеграційних реформ і суттєво наблизилася до *acquis* ЄС, попри фактичний стан війни, у якому Україна перебувала весь цей час. Загалом, є підстави говорити про позитивну динаміку відносин України і ЄС до 2022 р. Так, протягом цього часу активно підтримувалися позитивні тенденції у відносинах із ЄС, модернізувалася та розширювалася нормативно-правова база партнерства, доволі активним було секторальне співробітництво, також ЄС надавав

значну допомогу Україні тощо [3, с. 114]. Отже, попри труднощі, пов'язані з війною, Україна продовжує працювати над імплементацією реформ, аби забезпечити інтеграцію до ЄС та підвищити якість життя громадян. Це не лише демонструє відданість євроінтеграційним прагненням, але є важливим елементом для отримання підтримки з боку міжнародних партнерів, що вкрай необхідно в умовах збройного конфлікту. Враховуючи статистичні показники, за період з 2014 р. і до початку 2022 р. Україна виконала Угоду про асоціацію на 63%: частково імплементувала право ЄС згідно з Угодою про асоціацію, здійснила низку євроінтеграційних змін майже у всіх сферах суспільно-політичного та економічного життя, приєдналась до низки ключових програм ЄС у різних сферах, активізувала участь у макрорегіональних стратегіях і транскордонних програмах ЄС [4]. Проте 2022 р. вніс свої корективи у поетапні євроінтеграційні процеси України і задля збереження всіх трансформаційних процесів, що відбувались у державі з 2014 р., 28.02.2022 р. (на п'ятий день від початку повномасштабної агресії з боку РФ), Україною офіційно було подано заявку на членство в ЄС. У щорічному звіті ЄС про виконання Україною Угоди про асоціацію за 2022 р. зазначено, що 17.06.2022 р. Європейська Комісія оприлюднила Висновок, в якому рекомендувала надати Україні статус кандидата в члени ЄС. Позитивна оцінка Європейської Комісії створила передумови для прийняття відповідного рішення Європейською Радою. При цьому для України було визначено сім рекомендацій, виконання яких є необхідним для подальших кроків у процесі набуття членства в ЄС (зокрема щодо боротьби з корупцією) [5]. Внаслідок проведення відповідних дій українською стороною, 23.06.2022 р. Європейською Радою було ухвалено історичне рішення про надання Україні статусу кандидата на членство в ЄС [6], що ознаменувало початок нового етапу європейської інтеграції України і необхідність підготовки країни до вступу до ЄС в умовах триваючої повномасштабної військової агресії Росії проти України. Це рішення стало результатом тривалої співпраці між Україною та ЄС, а також підтримки з боку європейських лідерів, які визнали зусилля України у проведенні реформ та захисті демократії,

особливо на тлі російської агресії. Статус кандидата на членство в ЄС став важливим кроком на шляху інтеграції України у європейські структури і відкрив нові перспективи для економічного розвитку, політичної стабільності та зміцнення зв'язків із країнами ЄС. Україна взяла на себе виконання зобов'язань, які включають конкретні реформи у політичній, економічній, соціальній сферах, зміцнення верховенства права та забезпечення прав людини.

Варто зауважити, що серед Рекомендацій Європейської Комісії щодо статусу України на членство в ЄС передбачено і таку як «посилення боротьби з корупцією, зокрема на високому рівні, шляхом активних та ефективних розслідувань, а також забезпечення належної динаміки судових справ та винесених вироків; завершення призначення нового керівника САП шляхом атестації визначеного переможця конкурсу та проведення процес відбору та призначення на посаду нового директора НАБУ» [7]. Тобто, зберігається пріоритетність вектора антикорупційного спрямування в контексті євроінтеграційних процесів задля досягнення єдиного результату. За підсумками 2023 р. виконано 77 % від загального обсягу зобов'язань за Угодою про асоціацію, зокрема у сфері секторальної інтеграції України з ЄС, у тому числі у галузях енергетики, цифровізації, економіки, митної справи, юстиції, свободи та безпеки [8, с. 3], що свідчить про поступове виконання рекомендацій Європейської комісії, а також про певний прогрес у реалізації взятих зобов'язань та впроваджених реформ у різних секторах, зокрема щодо протидії корупції.

Також, за даними звіту про виконання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за 2023 р., у глобальному Індексі сприйняття корупції, що ведеться антикорупційною організацією Transparency International, Україна продемонструвала поліпшення у боротьбі з корупцією за 2023 р., отримавши 36 балів і зайняла 104-те місце серед 180 країн. Зростання на три бали визнано одним із найкращих результатів у світі. Це підтверджує визнання зусиль, які наша держава демонструє на шляху боротьби з корупцією [8, с. 39] і про системні позитивні зрушення у цьому напрямку.

У свою чергу, О.А. Близняк та А.О. Риков, аналізуючи процес євроінтеграції, який Україна вже пройшла від початку повномасштабного вторгнення, та розглянувши наявний стан євроінтеграційних процесів, роблять висновок про «значний, помітний і доволі стрімкий прогрес на європейському шляху протягом 2022 р. Утім, набуття статусу кандидата – це лише черговий крок євроінтеграції. Однозначним залишається також те, що Україна (як українська влада, так і суспільство) не лише зазначила свою відданість європейським цінностям і продемонструвала надзвичайну волю до євроінтеграції, а й остаточно визначила європейський шлях розвитку як невідворотний та єдиноможливий» [9, с. 128-129]. Тобто, ефективна і комплексна антикорупційна політика створить передумови для пришвидшення темпів європейської інтеграції, зростання економічного потенціалу, формування у суспільстві довіри до влади, покращення добробуту людей.

Варто враховувати і аспект адаптації вітчизняної системи нормативно-правових актів (та їх змісту зокрема), в тому числі і антикорупційної спрямованості, до правил і вимог ЄС. Водночас, слід погодитись із Л.А. Корунчак, що «під час впровадження європейських стандартів доречно зважати, що у разі внесення змін обов'язково слід враховувати особливості національної культури, національної свідомості, національної ментальності, особливості історичного розвитку України та інші фактори, які впливають на стан країни загалом та зумовлюють наявність різних взаємозв'язків між її структурними елементами. Також у процесі адаптації чинних нормативно-правових актів до мінливих суспільних потреб шляхом унесення до них змін і доповнень зміст нормативно-правового акта має бути приведено до стану максимальної відповідності сучасним соціальним потребам» [10, с. 18]. У цьому контексті слід звернути увагу, що 28.02.2023 р. Кабінетом Міністрів України було схвалено постанову щодо проведення первинної оцінки стану імплементації актів права ЄС (*acquis* ЄС), де визначено організацію проведення оцінки адаптації законодавства України до права ЄС (селф-скринінг) і виявлення невідповідностей та прогалин, які необхідно усунути для підготовки України до переговорів про вступ до ЄС. Порядок проведення первинної

оцінки стану імплементації актів права ЄС (*acquis* ЄС), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 28.02.2023 р. № 189 [11] визначає процедуру та вимоги щодо проведення міністерствами, іншими центральними органами виконавчої влади та державними органами первинної оцінки стану імплементації актів права ЄС (*acquis* ЄС) для проведення комплексного порівняльного аналізу законодавства України відповідно до права ЄС (*acquis* ЄС) і виявлення невідповідностей, які необхідно усунути до початку та в рамках переговорного процесу щодо вступу України до ЄС. На початку 2024 р. було презентовано особливості та етапи проведення офіційного скринінгу – оцінки відповідності українського законодавства праву ЄС, що є одним з ключових етапів переговорного процесу. Офіційний скринінг не лише сприяє наближенню українського законодавства до європейських норм, але й допомагає Україні в інтеграційних процесах, що можуть посприяти розвитку економіки, поліпшенню правозахисної ситуації та зміцненню демократичних інститутів. Поєднання антикорупційних зусиль із процесом правового скринінгу створює основу для ефективної європейської інтеграції України.

Підсумовуючи, слід зазначити, що Україну складно визнати лідером боротьби з корупцією, однак з кожним роком вона впевнено зміцнює свої позиції в цьому напрямку. Хоча шлях до повної перемоги над корупцією ще тривалий, поступові зміни та реформи свідчать про позитивні сигнали у цьому напрямку. Протягом останніх років пророблено чималий обсяг роботи в питаннях запобігання корупції та правопорушенням, пов'язаним із корупцією, свідченням чого є посилення позицій у світових рейтингах і створення спеціальних інститутів, які володіють усіма необхідними важелями в цій боротьбі.

Таким чином, особливості правового регулювання та застосування обмежень у сфері запобігання адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією в умовах воєнного стану в Україні в контексті європейської інтеграції відображаються у наступному: 1) визначенні антикорупційної політики держави як стратегічного і пріоритетного напрямку задля зменшення негативного впливу наслідків корупції та виконання рекомендацій ЄС; 2) модернізації та адаптації

вітчизняного антикорупційного законодавства до законодавства ЄС; 3) реформування системи суб'єктів запобігання корупції (в тому числі системи правоохоронних органів); 4) запровадженні проєктів та ініціатив антикорупційного спрямування із широким залученням громадськості. Всі ці кроки за умови належного і ефективного виконання мають призвести до очікуваного кінцевого результату – вступу України до ЄС. Успішна реалізація цих цілей стане запорукою не лише європейської інтеграції, але й стабільного розвитку України.

Література:

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014 р. *Офіційний вісник України*. 2014. № 75. Ст. 2125. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text.
2. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції від 31.10.2003 р. *Офіційний вісник України*. 2010. № 44. 2006. Ст. 506. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_c16#Text.
3. Кваша О.С., Синякова А.В. Україна та ЄС: проблеми та перспективи інтеграції в сучасних умовах. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Ужгород, 2019. вип. 23 (1). С. 112-117.
4. Веб-сайт Урядового офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/integration/euintegration/>
5. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом за 2022 рік. URL: https://www.kmu.gov.ua/storage/app/sites/1/55-GOEEI/zvit_pro_vykonannya_ugody_pro_asociaciyu_za_2022_rik.pdf.
6. European Council. EU enlargement policy. Ukraine. Official web-site. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/enlargement/ukraine/>.
7. European Commission. Opinion on the EU membership application by Ukraine. Official web-site. European Commission. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/qanda_22_3802.

8. Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським союзом за 2023 рік. URL: <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-pro-vykonannya-Ugody-pro-asotsiatsiyu-mizh-Ukrayinoyu-ta-YEvropejskym-Soyuzom-za-2023-rik.pdf>.

9. Близняк О.А., Риков А.О. Процес євроінтеграції України в умовах повномасштабної російсько-української війни: проблеми та перспективи. *Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії*. 2023. № 2 (16). С.119-135. URL: <https://relint.vnu.edu.ua/index.php/relint/article/view/319/294>.

10. Корунчак Л.А. Євроінтеграція: питання адаптації законодавства України до правової системи Європейського Союзу. *Науковий журнал «Південноукраїнський правничий часопис»*. 2022. № 4. Том 2. С. 4-19. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2022/4/part_2/3.pdf.

11. Про затвердження Порядку проведення первинної оцінки стану імплементації актів права Європейського Союзу (acquis ЄС): Постанова Кабінету Міністрів України від 28.02 2023 р. № 189. *Офіційний вісник України*. 2023. № 28. Ст. 35. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/189-2023-%D0%BF#Text>.